

הנדון:

סיפור אהבה

היילכו שניים יחדיו, בלתי אם נועדו?

העצמית של כל מנהיג קובעת מאוד לגבי התנהגותו. ככל הנגוע לאזרחים היהודיים, שמר בגין על רמה סבירה של דמוקרטיה ליברלית. גם לגבי האזרחים הערביים של ישראל, לא היה יחסו של בגין גרוע מיחסם של קודמיו, אנשי המערך, החל ממפקיע הארמון רויך בך-גוריון וכלה ביורה-יוס הארמון יצחק רבין.

אין כל הוכחה לכך שיצחק שמיר לוקה בפנטזימנטים דמוקראטיים כאלה.

לגבין היו עכבות ומעצורים פנימיים רבים. יתכן כי אלה תרמו למצבו הנוכחי. אך כל ררכו של יצחק שמיר עד כה מוכיחה שהוא חופשי מהם לגמרי. זהו איש בלי מעצורים וכלי עכבות, הטיפוס המובהק של "המאמין האמיתי". בקיצור: הקנאי הטוטאלי.

שמיר תמיד מחייך בציבור. בראי להתבונן היטב בחייוך הזה. זהו חייוך קר, חייוך של מסיכה, חייוך מסוכן.

גם השוואה בין שני שר-הביטחון מלמדת הרבה. קשה להיות קיצוני יותר מאריאל שרון. אך אם הדבר אפשרי, אם עוד נותר מילימטר בין שרון ובין קוריה-ברזל, הרי משה ארנס נמצא שם.

שרון הוא קיצוני פוטנציאלי, מסית של המונים, משמיץ מיקצועי, אדם היוצר שערוריות על ימיו ועל שמאל, שאינו יכול להיות רגע בשקט. אך הוא אצלו גם טטיות רבות. הוא דגל פומבית בהירבות עם ערפאת. הוא הצביע בעד קמפדייוויד, כשזה היה כדאי לו.

ארנס הוא טיפוס הפוך. הוא שקט, מחושב, עיקבי. הוא נראה תמיד נינות. הוא עושה רושם שפוי לגמרי — כימעט יותר מדי שפוי. אין הוא עושה שערוריות ואין הוא מקים לעצמו אויבים. הוא יודע לסכן את כל המראיינים, להשיב באדיבות על כל השאלות, להבין את כל היריבים.

וגם הוא מחייך. אותו החייוך הקבוע, הקר, המסוכן. מי מן השניים מסוכן יותר? זהו עניין של טעם. יש אומרים: שרון, כי הוא יכול להיות רוצח ישראלי. יש אומרים: דווקא משום כך שרון מסוכן פחות. מכירים אותו, יודעים להזהר מפניו. לפחות חצי המדינה אינה יכולה לסבול אותו. ואילו ארנס, הקנאי האדיב, יוצר קונסנוס סביב מדיניות, העולה בקיצוניותה גם על זו של אריק-מלך-ישראל.

אנתו הברל קיים בין יורם ארידור ויגאל כהן-אורגד. ארידור החמוץ והיהיר עורר התנגדות. כהן-אורגד החייכן — עוד אחד המחייך תמיד — עושה רושם רצינולי, אהוד, שפוי, סביר. המתנחל של אריאל, אביה של החוזרת-בשונה המתנחלת, בעלה של פעילת-ההתנחלות, כובש הלבבות ומגייס תמיכה למדיניות שכלי-כולה הורדת רמת-המחייה למען מילחמה והתנחלות, תותחים-במקום-חמאה.

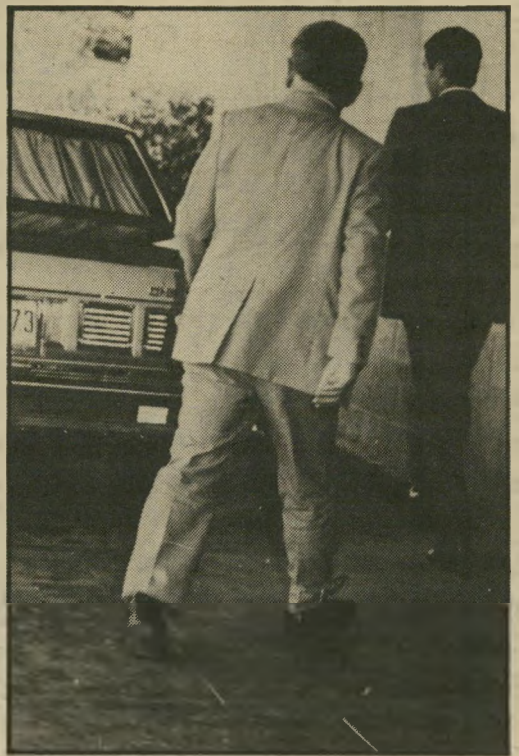
במימסד המדיני הקיים בישראל אי-אפשר למצוא משולש קיצוני יותר.

איוו ממשלה מתונה זאת היתה! איוו ממשלה רצינולית, שפויה, נבונה, מאופקת, פשרנית, ותרנית!
זאת אומרת — בהשוואה לזו שבאה במקומה.

המרוכב המוביל בגין-שרון-שמיר-ארידור, חירף את נפשו במילחמת-הלבנון ונפל שרוד בשרה-הקרב, כימעט כמו 556 קורבנותיו, צעירי ישראל (והאלפים האחרים, שאיש לא מנה אותם).

אריאל שרון סולק ממישר-הביטחון בשל אחריותו ("העקיפה", כלשון הוועדה) לטבח במחנות-הפליטים. לגבין קרה מה שקרה, והמילחמה היתה בלי ספק אחד הגורמים שהחמירו את הריכאון הפסיכוטי שהוא לוקה בו. שמיר נפצע לפחות פעמים קלים בחקירת הוועדה. וארידור התרסק כאשר התפוצצה, כמאחרו, פיצצת-הזמן הכלכלית של המילחמה.

את ארבע עמדות-המפתח של השילטון בישראל תפס משולש חדש: יצחק שמיר, משה ארנס ויגאל כהן-אורגד.

יצחק שמיר: יחד עם הקאובוי הגדול

אין זה שילטון הימין. אין זה שילטון הימין הקיצוני. זהו שילטון הקצה הימני של הימין הקיצוני.

(אני ממהר כאן להזהיר מפני אופטימיות, האומרת: זה לא יכול להיות יותר גרוע. זה יתכן, ועוד איך?)

יכול לקום מרוכב מוביל שיהיה מורכב, למשל, מרפאל איתן, מאיר כהנא, יובל נאמן ומשה לווינגר.
בפרוס 1984 אין זה סיוט פחות סביר מכפי שנראתה האפשרות של ממשלת בגין-שרון-שמיר ב-1976, למשל.

אך ממשלה כזאת — ממשלה פאשיסטית פשוטה-כמשמה — לא תהיה עוד בן דן המימסד הישראלי. כדי שתקום, צריכה להתחולל במדינה מהפכה לחיסול הדמוקרטיה, להקמת הרייך הישראלי השלישי, זאת תהיה מדינה אחרת וזה יהיה סיפור אחר.)

יום שולטת בישראל הממשלה הקיצונית ביותר שקמה לנו ארבעים, הקיצונית ביותר שתיתכן בכלל במימסד הנוכחי. על הממשלה הזאת נאמר כי הקשרים בינה ובין ממשלת ארצות-הברית הם הטובים ביותר שהיו קיימים אי פעם.

ממשלה של סיפוח. של התנחלות פרועה וכלת-ימוגבלת. של כיבוש-קבע בלבנון. של ריכוז העם הפלסטיני ומילחמה בו עד-ירחמה. של שיתוף-פעולה עם הסורים מול חופי טריפולי. של "די קשה" בשטחים הכבושים.

לממשלה הזאת נוטה וושינגטון חסד, כפי שלא נטתה לשום ממשלה קודמת. את נציגיה היא מתכוננת לקבל בימים הקרובים בחמימות שאין דומה לה, עליה היא שופכת כסף בורס חסרת-קרים, ולה היא מבטיחה תמיכה מדינית ללא-סייג.

מדוע?

יש אומרים: שנת-בחירות בארצות-הברית. יש אומרים: המדיני מכתבי זאת לווינגטון. יש עוד הסברים ותירוצים מסוגים שונים.

אך כל זה אינו מספיק ואינו מספק. **דרוש הסבר עמוק יותר, וזהו: שמיר וחבורתו מעוררים אהדה אינסטינקטיבית בווינגטון, מפני שהיא מקבלת בדין ודאית את חבורתו.**

שמיר, ארנס (ביחוד ארנס) וכהן-אורגד הם אנשים כלכבו של הקאובוי הגדול. הם יכולים לככב עימו באותו המערבון (או המיזרחון). יש ביניהם הכנה אינסטינקטיבית. מעבר לאינטרסים המשותפים, מעבר ל"יחסים המיוחדים" שבין ישראל וארצות-הברית, מעבר לשתפות בקנוניה זו או אחרת — יש כאן הכנה שכלב.

בקיצור, זהו סיפור-אהבה.

עולם לא היו היחסים בין ישראל וארצות-הברית טובים כפי שהם כיום.

כך אומרים בווינגטון. כך אומרים בירושלים. ולמרות זאת, זה כוסף זורם. הנשק שועט. התמיכה המדינית מוחצת.

האין זה מוזר?

אשר הגיע הליכוד לשילטון, סברו רבים שהנה הקיץ הקץ על "היחסים המיוחדים" שבין ארצות-הברית וישראל.

ארצות-הברית רוצה בשלום. יש לה אינטרסים חיוניים בעולם הערבי. היא מתנגדת לסיפוח השטחים הכבושים, להתנחלות, להרפתקות. והנה הגיע לשילטון בישראל כוח פוליטי הרוגל בקו זפוך.

היו שהצביעו אז נגד הליכוד אך ורק בשל החשש הזה. ערב הבחירות של 1977, בוויכוח המכריע בין מנחם בגין ושמעון פרס, זיה זה הנושא העיקרי.

מנחם בגין הגיע לשילטון, וזכה מייד בחיבוק אמריקאי ובחיך אמריקאי.

הוא הומון לווינגטון והתקבל שם בכבוד-מלכים. אותם האנשים, שהתייחסו בקור בולט אל יצחק רבין, כאשר יקר בכירה האמריקאית כמה חודשים לפני כן והיה זקוק לכל קרטוב של תמיכה ועידור, יצאו מגדרם כדי להשפיע חום על זרשו הימני.

אמרו שזה תכסיס. שרוצים לפייס את הדרקון הלאומי, שהרים את ראשו בישראל.

אך היחס הזה התמיה. בגין נשאר אורח רצוי ביותר בווינגטון. הוא התחבק עם ג'ימי קארטר. הוא זכה במיטב החיובים והשקיות.

האמריקאים לא התייחסו אל בגין כאל צפרדע שצריכים לבלוע אותה. הם התייחסו אליו באהדה, למעט בחיבה.

פשר לטעון: זה היה בגין אחר. זה היה בגין שנענה ליומנתו של אנוור אל-סאראת, שחתם על הסכמי קמפדייוויד ועל זוהה השלום, שהכיר לפחות בחצי-פה בזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני, שהסכים להחזיר את כל סיני ואף עמד בהתחייבות זו.

המרוכב המוביל היה מורכב אז ממנחם בגין, משה ריין, עזר ייצמן ושימחה ארליך.

(כיום אפשר לחשוב על הימים ההם רק בנוסטלגיה. איוו ממשלה מתונה היתה זאת! איפה ריין? איפה וייצמן? איפה ארליך? איפה, איפה בגין?) אבל ממשלה זו התפרקה, ובמקומה באה ממשלה אחרת, קיצונית הרבה יותר. המרוכב המוביל החדש היה שונה לגמרי: מנחם בגין, אריאל שרון, יצחק שמיר ויורם ארידור.

היתה זאת מכל הבחינות ממשלה קיצונית הרבה יותר. רב המרחק מעזר וייצמן לאריאל שרון, משה ריין ליצחק שמיר, משימחה ארליך ליורם ארידור.

בכל שלוש תפקידי-המפתח האלה, הוחלף אדם מתו-יחסיית באדם קיצוני הרבה יותר.

האם נפערה אז תהום בין וושינגטון וירושלים? האם התקררו היחסים? האם החליטו האמריקאים שזהו זה, את הממשלה הזאת צריכים לרסן? האם "הופעלו לחצים"?

בגדה המערבית התחמם המצב מייד. ערבים נהרגו בסיטונות מיריות באוויר" — וגולדה הבדיחה האכזרית על "הילדים הערביים המעופפים". ההתנחלות ("הבלתי-יחוקית" בעיני קארטר, המהווה מיכשול בדרך לשלום" בעיני רונלד רגן, שהגיע כינתיים לשילטון) התרחבה במהירות.

אבל היחסים הטובים עם וושינגטון התהדקו. נתנם "מיזכר ההבנה האסטרטגית". צה"ל התמנה למעשה בחלי-החלוצין של צבא ארצות-הברית במרחב השמי.

ממשלת בגין-שרון-שמיר-ארידור היא שפלשה ללבנון, אחרי שווינגטון הבטיחה לה תמיכה מאסיבית בכל התחומים. כיום, אחרי שנה וחצי, שוב לא יתכן כל ספק לגבי עובדה זו. לא היתה אחי החלטה פרטית של אלכסנדר הייג, שהתקבלה מאחורי גבו של הנשיא וממשלתו. הפלישה הישראלית ללבנון בוצעה בהסכמתה המלאה, באישורה המוקדם ובתמיכתה המלאה של ממשלת ארצות-הברית כולה — הנשיא, הבית הלבן, הפנטגון, עשר-החוק.

פה ושם התלוננו האמריקאים על הגזמות קטנות — נפצת-הרצח של ביירות, טבח צברה ושאתילא, ועוד. אך אי-הבנות כאלה יש גם בין אוהבים. **בשיא מילחמת-הלבנון ניתן היה לומר: מעולם לא היו היחסים בין וושינגטון וירושלים טובים יותר.**

בל גם ממשלת-בגין השניה התפרקה כינתיים, וגם אליה אפשר כיום להתנגע בנוסטלגיה.